

LUTHERÁNUS MISE

A PANNONHALMI BAZILIKÁBAN

(PANNONHALMA, 2016. DECEMBER 2.)

Ötödik alkalommal került sor adventben evangélikus misére a Pannonhalmi Bazilikában. Idén december 2-án este gyűltek össze közelből, s távolból mindazok a hívek, akik fogékonyak vagy érdeklődnek az ősi evangélikus miseliturgia iránt. Ezeket az alkalmakat – közvetetten – több évtizedes előkészítő munka előzte meg.

A lutheri reformáció hatására sokan úgy gondolták, hogy mindentől meg kell szabadulni, ami az akkori egyház hagyományához kötődik. Luther viszont mindent megtartott, ami Isten kinyilatkoztatásával nem áll szemben. Tanító istentiszteleteit professzori ruhájában, az általunk Luther-kabátnak nevezett talárban végezte. Amikor misézett, akkor viszont élete végéig miseruhában volt. 1536-ban (19 évvel a reformáció elindítása után) azt írta róla egy tudósítás, hogy a misén „pápista módon volt öltözve”. Mivel a formálódó evangélikus egyházban elsősorban az igehirdetésre esett a hangsúly, – adiaforon jellege miatt – a lelkészek ruhátára nagyon sokféle lett. Az egységesítés érdekében a porosz császár 1811-ben rendeletben szabta meg a lelkészek ruháját. Mivel Luthert a korabeli ábrázolásokon tanítói pózban látta, ezért rendelte el a ma is használt talárt. Néhány évvel korábban, Magyarországon 1791-ben a pesti zsinat már meglepte ezt, de ott még fontos volt – talán református hatásra – a magyaros jelleget is hangsúlyoz-

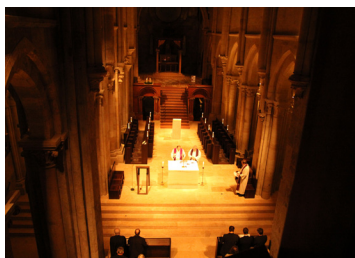
ni. Végül is ilyen előzmények alapján lett ránk erőltetve az a lelkési ruhadarab, ami liturgikus öltözeté vált. Az ellenreformáció éveiben (a református összefogással) ez nálunk még jobban elmélyült. Illetve az egész világon a porosz és a magyar háttérű gyülekezetekben van jelen.

A skandináv országokban sem császári rendelet nem volt, sem ellenreformáció, így északon külsőségében minden eredetiben maradt, illetve előítélet-mentesebben tudták a liturgiai reformokat megvalósítani. A mostani reformáció napi lundi (Lund-Svédország) pápalátogatás alkalmával csak stólás és albás evangélikus püspököket, érsekeket láttunk. (A lundi találkozóról itt olvashatunk: <http://www.evangelikus.hu/isten-adomanya-az-egyseg>)

1998-ban a Magyarországi Evangélikus Egyházban megalakult egy Agendaszerkesztő és Liturgiai Bizottság. Azzal a céllal kelt életre ez a grémium, hogy – a püspökök vezetésével – készítsenek el egy új liturgikus könyvet, amely szem előtt tartja a kétezres éves liturgikus hagyományt, amely az evangélikus egyháznak is öröksége, benne a lutheri szellemen megreformált keresztény istentisztelettel.

Az Országos Közgyűlés ezt elfogadta, így 2005 adventjétől hivatalos istentiszteleti renddé vált, lehetővé téve, hogy a lelkészek stólat, illetve albát is hordhatnak az istentiszteleteken.

Az Evangélikus Egyházban a liturgiai reform tulajdonképpen már az 1930-as években meg-

indult. A második világháború után újabb lendületet vett, de a diktatúrának az egyház életére gyakorolt hatása miatt végül is félbeszakadt. E megújulási mozgalom célkitűzéseire tértek vissza most az újnak nevezett liturgia összeállítói, ami valójában a régi, ősi evangélikus istentisztelet.

Az új liturgikus könyv bevezető soraiban így fogalmaznak a szerkesztők: *A tárgyilagos kutatások egyértelműen bizonyítják, hogy egyházunk istentiszteleti élete a külső hatások következtében az évszázadok folyamán elszakadt a reformátori örökségtől. Az ellenreformáció, majd a felvilágosodás és a racionalizmus felgyorsította ezt a folyamatot. A hosszú évekig tartó előkészítő munkálatok folyamán ezért tudatosan törekedtünk arra, hogy istentiszteleti rendünket megszabadítsuk azoktól az elemektől, melyek nem következnek reformátori – közelebbről a lutheri – teológiai örökségünkből. Itt ezek közül csak egyet említünk: azt, hogy az úrvacsora szervesen beépült a vasárnapi istentiszteleti rendbe.*

Mint általában a reformtörekvéseket, úgy ezt

is nehéz keresztülvinni a gyülekezetekben. Legálább egy nemzedéknyi idő kell a bevezetéséhez. Öt évvel ezelőtt egy kis közösség – akik fontosnak tartják a liturgiai megújulás eddig elért eredményeit megtartani, és ápolni, – arra vállalkozott, hogy adventben és böjtkben egy-egy alkalommal a közelgő Krisztus-ünnepre hangozva a megújult (ami az ősi) liturgia alapján gyűljenek össze istentiszteletre. A böjti alkalmak a Dunántúl valamelyik evangélikus templomában tartatnak meg, az adventi alkalmak helyszíne pedig a Pannonhalmi Főapátság Bazilikája. A bencés testvérek közösséget vállalnak velünk, szeretettel fogadnak bennünket, méltó helyszínt adva, az istentiszteletnek.

Reménységünk, hogy jövőre is együtt ünnepelhetjük Pannonhalmán a misztériumot! Néha az az érzésem, hogy a világegyház Pannonhalmán után kullog...

Menyes Gyula
evangélikus lelkész

a Pannonhalmi Apátság munkatársa

MEGJELENT

Ernst-kódex (OSZK, Cod. lat. 431) Hasonmás kötet

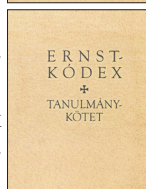
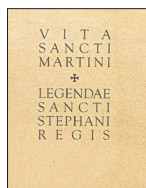
Ernst-kódex (OSZK, Cod. lat. 431) Tanulmánykötet

Budapest – Pannonhalma, OSZK – Pannonhalmi Főapátság, 2016.

Nyomdai előkészítés és kivitelezés Pytheas Könyvmanufaktúra

Tartalom:

- *Madas Edit*: Az Ernst-kódex leírása
- *Dejcsics Konrád*: Az Ernst-kódex hagiográfiai írásai Szent Márton életéről
- *Thoroczky Gábor*: Szent István legendái a 19-20. századi tudományos kutatások fényében
- *Déri Balázs*: Az Ernst-kódex Szent Mártonról szóló írásainak latin szövege
- *Szovák Kornél*: A kódex szövegének helye az István-legendák hagyományozódás-történetében

Részlet a tanulmánykötet előszavából:

Szent Márton, a pannoniai Sabariából származó szerzetespüspök születésének ezerhétszázadik évében egyedülálló együttműködés valósult meg hazánk három kiemelkedő és nagy múlttal rendelkező intézménye között. A Pannonhalmi Főapátság, az Országos Széchényi Könyvtár és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara felelős vezetői felkarolták Szovák Kornél középkorkutatót, az MTA-ELTE-PPKE Ókortu-